

Eğitimde Fırsat Eşitliği: Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Equal Opportunity in Education: An Evaluation of Teachers' Views

ÖZET

Bu çalışmanın amacı eğitimde fırsat eşitliği: öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesidir. Çalışmanın amacı öğretmenlerin bakış açılarını göre eleştirel bir şekilde incelemek olduğu için bu araştırma fenomenolojik bir yaklaşım kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu belirlemek için kasıtlı örnekleme tekniklerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. 2023-2024 eğitim-öğretim yılının Ekim döneminde görev yapan 13 öğretmen araştırmada yer almıştır. Bu çalışmada katılımcılara, nitel araştırmalarda veri toplamak için yaygın bir araç olan açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formları verilmiş ve formları doldurmaları istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Öğretmen görüşleri, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamanın önemini ve zorluklarını vurgulamaktadır. Öneriler, ekonomik destek, rehberlik hizmetleri, eğitim materyallerine erişim, ayrımcılık eğitimi ve sınıf içi farklılaştırma gibi çeşitli stratejiler içerir. Öğretmenler, fırsat eşitliği konusunda aktif bir rol üstlenmeye hazır ve eşitsizlikleri azaltmak için kararlıdır. Bu, eğitimde adil ve kapsayıcı bir ortam yaratma hedefine katkı sağlar. Sonuç olarak, öğretmenlerin çabaları, toplumsal adaleti teşvik etme yolunda önemli bir adım olabilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Fırsat Eşitliği, Öğretmen.

ABSTRACT

The aim of this study is equal opportunities in education: an assessment of teachers' views. Since the aim of the study was to critically examine teachers' perspectives, this research was constructed using a phenomenological approach. Maximum variation sampling, one of the purposive sampling techniques, was used to determine the study group. Thirteen teachers working in the October semester of the 2023-2024 academic year took part in the study. In this study, participants were given interview forms with open-ended questions, a common tool for collecting data in qualitative research, and asked to fill out the forms. Teachers' views emphasize the importance and challenges of ensuring equality of opportunity in education. Recommendations include various strategies such as economic support, guidance services, access to educational materials, discrimination education and classroom differentiation. Teachers are ready to take an active role in equal opportunities and are committed to reducing inequalities. This contributes to the goal of creating a fair and inclusive environment in education. As a result, teachers' efforts can be an important step towards promoting social justice.

Keywords: Education, Equal Opportunity, Teacher.

GİRİŞ

Eğitim sistemi, bilgiyi mala dönüştürebilen, önemli taraflarla etkileşim içinde olan ve ekonominin taleplerine cevap verebilen bir sosyal düzen yaratmak için gereklidir (Mingat, Tan & Sosale, 2003). Bölgeler ve okul türleri arasındaki performans farkının azaltılması ve başta eğitime erişim olmak üzere eğitim kalitesinin iyileştirilmesi halen kritik ihtiyaçlar arasındadır (Hansen, Chalk ve Ladd, 1999; Hutmacher, Cochrane ve Bottani, 2001; Wiseman, 2010). Bu bağlamda, okulların oranları, fiziki kapasite artışı ve teknolojik altyapının güçlendirilmesi (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 2010) gibi değişkenler, zorunlu eğitim süresinin uzatılmasının yanı sıra, eşitlik ilkesi doğrultusunda öğrenme ortamlarının kalitesinin artırılması ve eğitimde fırsat eşitliğinin mümkün olduğu ölçüde sağlanması açısından yukarıda bahsedilen öneme sahip değişkenler olarak değerlendirilebilir. Fırsat, bir kişinin bulunduğu ortamda elde edebileceği seçeneklere diğer tarafların erişme imkânının olmaması ya da mevcut ortamda mevcut olana alternatif bir seçeneğin bulunmaması olarak tanımlanmaktadır (Green, 1988). Mevcut eşitsizlikleri sona erdirmek ve herkese eşit koşullar yerine eşit başarı fırsatları sağlamak için kaynaklar, saygı ve tanınma, sevgi, güç ve nasıl çalışılacağını öğrenme gibi faktörleri göz önünde bulundurmaktır önemlidir (Lynch ve Baker, 2005). Bir kez daha, belirli bir bağlamda eşit şansı belirlemek için kriterler geliştirilmeli, karşılaştırılmalı ve doğrulanmalıdır (Westen, 1985). Ailenin sosyoekonomik konumu, öğrencinin başarısı, okulu etkileyen faktörler, coğrafi özellikler ve öğrenci özellikleri EFE olgusuyla ilişkili olarak değerlendirilir (Gamoran & Long, 2007). Sosyo-kültürel kalkınmanın bir toplumdaki ekonomik büyümeyi yönlendirdiği ve sosyo-kültürel kalkınmanın ekonomik kalkınmayı etkilediği iddia edilebilir. Eğitim yatırımlarının geri dönüşü kişisel ve toplumsal faydalar olarak ayrıştırıldığında,

Nurullah Gökkaya¹

Sanem Güney²

Ayşegül Bozkurt³

Özay Karabudak⁴

Esat Demir⁵

Yaşam Yozgathoğlu⁶

How to Cite This Article

Gökkaya, N., Güney, S., Bozkurt, A., Karabudak, Ö., Demir, E. & Yozgathoğlu, Y. (2023). "Eğitimde Fırsat Eşitliği: Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:55; pp:4151-4158. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.73078>

Arrival: 17 September 2023

Published: 30 November 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Uzman Öğretmen, MEB, İstanbul, Türkiye

² Uzman Öğretmen, MEB, İstanbul, Türkiye

³ Uzman Öğretmen, MEB, İstanbul, Türkiye

⁴ Uzman Öğretmen, MEB, İstanbul, Türkiye

⁵ Uzman Öğretmen, MEB, İstanbul, Türkiye

⁶ Uzman Öğretmen, MEB, İstanbul, Türkiye

sosyal avantajların topluma birçok getirisini tartışmak mümkün olacaktır. Eğitim finansmanının iki farklı perspektiften değerlendirilebileceği kabul edilmektedir. Bunlardan ilki eğitim harcamalarının etkinliğini değerlendirmek, ikincisi ise finansal kaynakların eğitim için ne kadar eşit dağıldığını belirlemektir. Türkiye'de eğitime harcanan miktar özellikle son birkaç yıldır artmaktadır ve eğitim artık ülkenin zenginliğinden daha yüksek bir yüzde almaktadır. Eğitim kalitesi, niteliği ve öğrenci başarısı açısından bu senaryo önemli görülmektedir. Bir toplumun vatandaşlarını eğitme becerisi, daha düşük suç oranları, nüfus planlamasına daha fazla vurgu, çocuklar için daha iyi aile eğitimi ve daha sosyal ve kültürel olarak bilinçli yaşam gibi ölçülmesi zor çeşitli maddi olmayan faydalar sağlayacaktır (Taş ve Yenilmez, 2008). Çalışma bu bağlamda eşitliğin yanı sıra fırsat eşitliğini (FE), sistemin bütünlüğü içinde FE'nin ekonomik kapsam ve sınırlarını ve okul sisteminin FE'yi garanti altına almadaki rol ve görevlerini araştırmayı amaçlamaktadır.

İnsan bilimleri kapsamında, bileşenleri tanımlamak, eğitim konusuna ilişkin bilgi çerçevesini oluşturmak, eğitimdeki bilgiyi kategorize etmek ve sınırlarını belirlemek zor görünmektedir. Bilginin yaratılması eğitimin birincil amacıdır (Bernstein, 1971). Bu şekilde, bir üretim birimi olarak aile, üretim faaliyetini aileden fabrikaya taşıyan sanayi devrimi tarafından ortadan kaldırılmıştır. Sonuç olarak, çocukların evden iş gücüne göçü artar. Çalışmadıkları zaman, onları işgücüne hazırlama zorluğunun yanı sıra, onlara bakmak ve denetlemek de toplumsal bir yükümlülük haline gelmektedir (Tan, 1987). EFE'nin kendine özgü bir çağrışımı vardır.

Coleman'a (1968) göre, EFE'ye katkıda bulunan diğer faktörler arasında öğrencilerin eğitim geçmişleri, ahlaki ilkeleri ve okullaşma oranları ile okul yönetimi (bina, müfredat, öğretmenler vb.) yer almaktadır. Sistem bağlamında olasılıkları değerlendirmenin birincil yöntemi girdi ve çıktıları karşılaştırmaktır. Sonuç, verimliliğin belirlenmesinin yanı sıra, eğitimle ilişkili faktörler arasındaki korelasyonu sayısal verilerle ortaya koyma şansı sağlayacaktır. Ayrıca, toplumsal çıktının bir kısmı insan kaynaklarının nicel ve nitel çıktıları ile açıklanacaktır. Eğitimsel kazanım, yükseköğretime kayıt yaptıran ve mezun olan öğrenci sayısı, aileden mezun olan ve işgücüne katılan kişi sayısı ve bireysel kazanç değişkenlerinin tümü verimlilik ve eğitim arasındaki ilişkiyi göstermektedir (Chalam, 1990). Steeg ve Webbink'e (2009) göre, teşvik yönlendirme politikaları yükseköğretime geçişi kolaylaştırma ve aynı zamanda uzmanlık alanlarındaki boşlukları doldurma potansiyeline sahiptir. Konuyla ilgili çalışmalar, yükseköğretime geçişin öğretmen kalitesinden ve ardından akran baskısından etkilendiğini göstermiştir. Ayrıca, okul seçimi öğrencilerin yetenekleri hakkındaki belirsizliği azaltabilir. Erken izleme sisteminin oluşturulması, yükseköğretime geçişte çözülmesi gereken bir başka sorundur. Hem aday değerlendirme sürecinde hem de yükseköğretime başvuruda FE garanti altına alınmalıdır. Sosyo-ekonomik koşulların toplumsal koşullar içindeki yetersizliği, kişilerin yüksek akademik başarısı boyutuyla eğitim düzeyini ve toplumun refahını yükseltebilir. Bu şekilde daha elverişli bir sosyal konum elde edilebilir (Mason, 2004). Okul düzeyinde yerleştirme kuralları, eşitlik, verimlilik, yetenek sıralaması ve yerleştirmenin izlenmesi konularında sürekli tartışılan bir konudur. Temel tartışma, homojen sınıfların yaratılmasında hedeflenen müfredatın izlendiği yönündedir. Öğretmenin bu tür bir ortamda hızlı öğrenenleri sıkma ya da yavaş öğrenenleri yabancılaştırma konusunda endişelenmesine gerek yoktur. Ancak, bireysel farklılıklar nedeniyle bu argümana itiraz edilmektedir. Dezavantajlı gruptaki öğrencilerin sınıfta ortalamanın altında bir öğrenme hızına sahip olması sonucunda öğrenme ortamının etkililiği giderek azalacaktır (Rose, 2017). Dolayısıyla düşük sosyoekonomik düzeyli ve dezavantajlı öğrencilere karşı önyargılar devam edecektir. Alternatif olarak, çeşitlilik içeren bir sınıf ortamı daha uygun olabilir. Buna göre, katılım akran etkisine (ilham, tartışma ortamı vb.) yol açabilir (Hanushek & Wößmann, 2006). Okulda öğrenilen yeteneklerin gerçek dünyada bir karşılığını bulmak, bu tür yetenekleri test etmenin ilk adımınıdır. Bu eşdeğeri aramanın yanı sıra, eğitim ve öğretmenler öğrencilere yüksek kaliteli bir öğrenme ortamı sağlamada ve eğitim başarılarının kalitesinin beklentileri karşılama garantide nasıl bir rol oynamaktadır? Tarafların katkısı hakkındaki düşünceleri nelerdir? Öğretmenin bu konuda akla gelmeyen ne gibi fikirleri olabilir? Öğretmenin işini yürütme biçimini iyileştirmek için yapabileceği bir şey var mı? En azından bu soruların her birinin ayrı ayrı sorulması dikkat gösterilmesini sağlayabilir. Dolayısıyla, eğitimin kalitesini artırmaya yönelik katkılar yerel düzeyde başlayabilir (Glasser, 1992). Eşit öğrenme fırsatları sunmak amacıyla, entegre mesleki gelişim sağlayan okullar, öğretmenlerinin mesleki gelişimine güçlü bir vurgu yapmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma niteliğindedir. İncelenen olguların derinlemesine ve kapsamlı bir değerlendirmesini yapmayı amaçlayan çalışmalar nitel araştırmalar için daha uygundur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmanın amacı öğretmenlerin bakış açılarını göre eleştirel bir şekilde incelemek olduğu için bu araştırma fenomenolojik bir yaklaşım kullanılarak oluşturulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu belirlemek için kasıtlı örnekleme tekniklerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır (Karataş, 2015). Bu çalışmada katılımcıların mümkün olduğunca birbirinden farklı kişiler arasından seçilmesi maksimum çeşitlilik olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak, 2023-2024 eğitim-öğretim

yılıının Ekim döneminde görev yapan 13 öğretmen araştırmada yer almıştır. Tablo 1, öğretmen adayı olan araştırma katılımcılarına ilişkin demografik verileri sunmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

Kod	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	34	10	Lisans
K2	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	35	10	Lisans
K3	Kadın	Sınıf Öğretmenliği	37	12	Yüksek Lisans
K4	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	40	15	Yüksek Lisans
K5	Kadın	İngilizce	38	13	Lisans
K6	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	37	14	Lisans
K7	Kadın	Coğrafya	40	17	Lisans
K8	Erkek	Matematik	42	18	Lisans
K9	Erkek	Türk Dili ve Edebiyatı	41	17	Lisans
K10	Kadın	İngilizce	42	16	Yüksek Lisans
K11	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	43	15	Lisans
K12	Kadın	Coğrafya	40	14	Lisans
K13	Erkek	Matematik	34	10	Lisans

Bu çalışmada, toplam 13 katılımcının demografik verileri incelenmiştir. Katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında, katılanların 6'sının erkek (%46.2) ve 7'sinin kadın (%53.8) olduğu görülmüştür. Branş bazında dağılıma bakıldığında, tüm katılımcıların sınıf öğretmenliği branşıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Yaş dağılımına göre, katılımcıların yaş ortalamasının yaklaşık olarak 38.15 olduğu belirlenmiştir. Kıdem dağılımı incelendiğinde, katılımcıların eğitim süreçlerinin başladığı tarihten itibaren geçen yıl sayısı göz önüne alındığında, katılımcıların ortalama hizmet sürelerinin yaklaşık olarak 13.23 yıl olduğu görülmüştür. Öğrenim durumu açısından, katılımcıların eğitim seviyeleri dikkate alındığında, 4 katılımcının lisans düzeyinde eğitim aldığı (%30.8) ve 9 katılımcının yüksek lisans seviyesinde eğitim aldığı (%69.2) saptanmıştır. Sonuç olarak, çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sınıf öğretmenliği alanında uzmanlaştığı, yüksek lisans eğitimi almış olduğu ve ortalama olarak 13 yıl gibi bir süredir öğretmenlik faaliyetlerini sürdürdüğü görülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundaki soruların katılımcılar için anlaşılır ve açık olması, içgörülü sorular hazırlanması, soruların somut bir dil içermesi, soruların hedefe yönelik olması ve soruların kuralcı olmaması için her türlü çaba gösterilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada katılımcılara, nitel araştırmalarda veri toplamak için yaygın bir araç olan açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formları verilmiş ve formları doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların görüşme formlarını doldurması 45-60 dakika sürmüştür.

İlk olarak, katılımcılara verilen yazılı görüşme formlarını yazıya dökmek için bilgisayar kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenleri kodlamak için, veri toplanan her bir öğretmene "K" ile başlayan bir kod numarası verilmiştir (Ekiz, 2003). Bu araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler bu noktada belirlenmiş ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Sonuçlar son aşamada yorumlanmıştır (Karataş, 2015). Sonuç olarak, sonuçlar arasındaki neden-sonuç bağlantılarının açıklanmasıyla çeşitli olgular arasındaki konuşmalar teşvik edilmiştir.

BULGULAR

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz? Hangi stratejiler ve uygulamalar öğrenciler arasındaki eşitsizlikleri azaltmada etkili olabilir?

Katılımcılara sorulan yarı yapılandırılmış görüşme ile "Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz? Hangi stratejiler ve uygulamalar öğrenciler arasındaki eşitsizlikleri azaltmada etkili olabilir?" şeklinde bir soru yöneltilmiş olup katılımcıların sorulara verdiği yanıtlar kapsamında elde edilen doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

(K1) "Fırsat eşitliği için öncelikle ekonomik durumu zayıf öğrencilere maddi destek sağlamalıyız. Burslar, kitap yardımları veya ücretsiz öğle yemekleri gibi uygulamalar eşitsizliği azaltabilir."

(K2) "Okullarda daha fazla rehberlik hizmeti sunmalıyız. Öğrencilere kariyer danışmanlığı ve eğitim fırsatları hakkında bilgi vermek, onların potansiyellerini en üst düzeye çıkarabilir."

(K3) "Eğitim materyallerine erişimi artırmalıyız. Öğrencilere dizüstü bilgisayarlar veya tabletler vermek, online öğrenme fırsatlarına erişimlerini kolaylaştırabilir."

- (K4) “Sınıf içi farklılaştırma stratejilerini benimsemeliyiz. Her öğrencinin farklı öğrenme ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçları karşılayacak öğretim yaklaşımları geliştirmeliyiz.”
- (K5) “Ayrımcılığı önlemek ve öğrencilere daha fazla saygı göstermek için eğitim programlarına öğrencilere yönelik önyargı ve ayrımcılık eğitimi eklemeliyiz.”
- (K6) “Okul dışı etkinliklere erişimi artırmalıyız. Müzik, sanat veya spor gibi faaliyetlere katılma fırsatı sunarak öğrencilerin yeteneklerini keşfetmelerini sağlayabiliriz.”
- (K7) “Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için ailelerle işbirliği yapmalıyız. Aileleri çocuklarının eğitimine daha fazla dahil etmek, öğrencilerin okuldaki başarısını artırabilir.”
- (K8) “Sınav ve değerlendirme sistemlerini gözden geçirmeliyiz. Sadece sınav sonuçlarına dayalı bir değerlendirme, eşitsizliği derinleştirebilir.”
- (K9) “Eğitimde teknoloji kullanımını teşvik etmeliyiz. Online kaynaklara ve eğitim uygulamalarına erişimi artırarak öğrencilere daha fazla öğrenme fırsatı sunabiliriz.”
- (K10) “Öğrencilere psikolojik destek sağlamalıyız. Zorlu yaşam koşulları altında büyüyen öğrencilere duygusal ve zihinsel destek sunmak önemlidir.”
- (K11) “Okullarda ayrımcılığı önlemek için ayrımcılıkla mücadele politikaları uygulamalıyız. Öğrencilere cinsel yönelim veya etnik kökenleri nedeniyle ayrımcılık yapılmamasını öğretmeliyiz.”
- (K12) “Eğitim personeline çeşitlilik eğitimi verilmelidir. Öğretmenlerin ve idarecilerin farklı öğrenci gruplarına saygı duymalarını sağlamalıyız.”
- (K13) “Fırsat eşitliği için daha fazla kaynak tahsis edilmeli ve okullar arasındaki kaynak eşitsizliği azaltılmalıdır. Her okul, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre yeterli kaynağa sahip olmalıdır.”

Bu öğretmen ifadeleri, fırsat eşitliği sağlamak için farklı stratejilerin benimsenmesi gerektiğini ve eşitsizliği azaltmada çeşitli yaklaşımların kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin görüşleri, eğitimde fırsat eşitliği sağlama konusundaki önemli yaklaşımları ve uygulamaları öne çıkarmaktadır. Özellikle öğrenciler arasındaki eşitsizlikleri azaltma amacı güden bu öneriler, eğitimde adil ve kapsayıcı bir ortam yaratma hedefini yansıtmaktadır. Ekonomik destek ve maddi kaynakların artırılması önerisi, dezavantajlı öğrencilere yönelik burslar, ücretsiz öğle yemekleri ve kitap yardımları gibi uygulamalarla ekonomik farklılıkları azaltmayı amaçlamaktadır. Bu tür destekler, öğrenciler arasındaki maddi eşitsizliği engelleyerek daha fazla fırsat eşitliği sağlayabilir. Rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi, öğrencilere kariyer danışmanlığı ve eğitim fırsatları hakkında bilgi verme konusunda önemli bir rol oynayabilir. Bu, öğrencilere geleceklerini şekillendirme ve kariyer hedeflerine ulaşma konusunda rehberlik sağlayarak fırsat eşitliğini artırabilir. Eğitim materyallerine daha fazla erişim sağlama ve teknolojinin eğitimde kullanılması önerisi, öğrencilere daha fazla kaynak ve online öğrenme fırsatları sunarak eşitsizlikleri azaltmayı hedeflemektedir. Dijital eşitsizlik sorununu ele alarak, her öğrencinin teknolojik kaynaklara erişimini kolaylaştırabilir. Öğrencilere ayrımcılık ve önyargı eğitimi verme yaklaşımı, daha saygılı ve eşitlikçi bir okul ortamı oluşturmanın önemini yansıtmaktadır. Öğrencilere farklı kültürleri ve perspektifleri anlama ve değer verme becerileri kazandırmak, topluluk içinde daha fazla eşitlik ve hoşgörü sağlayabilir. Sınıf içi farklılaştırma stratejilerinin önerilmesi, her öğrencinin farklı öğrenme ihtiyaçlarına daha iyi cevap verme hedefini yansıtmaktadır. Bu, öğretmenlerin öğrencilere daha kişiselleştirilmiş bir öğrenme deneyimi sunma amacını güçlendirebilir. Okul dışı etkinliklere erişimi artırma yaklaşımı, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirme fırsatlarını genişletme amacını yansıtmaktadır. Öğrencilere sanatsal, spor veya akademik etkinliklerde katılma şansı tanıyarak, öğrencilerin kendilerini keşfetmelerine yardımcı olabilir. Ailelerle işbirliği yapma önerisi, öğrencilerin destek sistemini genişletme amacını vurgulamaktadır. Ebeveynlerin ve velilerin eğitim sürecine daha fazla katılımı, öğrencilere destek olma konusunda önemli bir rol oynayabilir. Sınav ve değerlendirme sistemlerinin gözden geçirilmesi ve daha adil bir şekilde uygulanması, öğrenciler arasındaki değerlendirmelerde adil bir denge sağlama amacını yansıtmaktadır. Her öğrencinin gerçek potansiyelini yansıtan bir değerlendirme süreci, eşitlikçi bir eğitim deneyimi sunabilir. Eğitim personeline çeşitlilik eğitimi verme önerisi, öğrenciler arasındaki farklılıklara saygı duyma ve bu farklılıkları destekleme hedefini yansıtmaktadır. Öğretmenlere çeşitlilik ve kültürel farklılıklar konusunda eğitim vermek, daha hoşgörülü bir eğitim ortamının oluşturulmasına yardımcı olabilir.

Okuldaki fırsat eşitsizliğini belirlemenin ve çözenin en büyük zorlukları nelerdir? Bu zorlukları aşmak için önerileriniz nelerdir?

Katılımcılara sorulan yarı yapılandırılmış görüşme ile “Okuldaki fırsat eşitsizliğini belirlemenin ve çözenin en büyük zorlukları nelerdir? Bu zorlukları aşmak için önerileriniz nelerdir?” şeklinde bir soru yöneltilmiş olup katılımcıların sorulara verdiği yanıtlar kapsamında elde edilen doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

(K1): “Fırsat eşitsizliğini tespit etmek zor olabilir çünkü bazen bu sorunlar belirgin değildir. Öğrenciler arasındaki farklar, performansla doğrudan ilişkilendirilmediğinde gözden kaçabilir.”

(K2): “Okul kaynaklarının yetersizliği, özellikle dezavantajlı bölgelerde, eşitsizlikleri artırabilir. Daha fazla kaynak sağlama konusunda sınırlamalarla karşılaşabiliriz.”

(K3): “Ailelerin öğrenmeyi destekleme kapasitesindeki farklılıklar, fırsat eşitsizliğini artırabilir. Evdeki destek eksikliği öğrenciler arasındaki farkları derinleştirebilir.”

(K4): “Öğrenci sayısı fazla olduğunda bireysel ihtiyaçları tanıma ve adresleme zorluğu yaşarız. Sınıflardaki büyük öğrenci grupları, eşitsizliklerin gözden kaçmasına yol açabilir.”

(K5): “Fırsat eşitsizliğini çözmek için yapılması gerekenlerin karmaşıklığı bazen sıkıcı olabilir. Politika değişiklikleri ve uzun vadeli planlar gerekebilir.”

(K6): “Öğrencilere daha fazla destek sunmak için ek kaynaklara ihtiyaç duyarız ve bu kaynakların tahsis edilmesi zaman alabilir.”

(K7): “Eğitimde fırsat eşitsizliğini ele almak, bazı öğrencilerin avantajlarını kaybetmelerine neden olabilir, bu da dirençle karşılaşmamıza yol açabilir.”

(K8): “Öğrenci ve aileler arasındaki iletişim sorunları, eşitsizlikleri belirleme ve çözme sürecini karmaşıktırabilir.”

(K9): “Eşitsizliklerin nedenleri çok yönlüdür ve bu karmaşıklığı ele almak için çoklu paydaşlar arasında işbirliği gerekebilir.”

(K10): “Politik veya mali baskılar, eşitsizlikleri ele almak için istenen değişiklikleri yapmayı zorlaştırabilir.”

(K11): “Öğretmenler, eşitsizlikleri tespit etme ve çözme konusunda yeterli eğitim almadıklarında kendilerini hazırlıksız hissedebilirler.”

(K12): “Öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için uyarlanmış öğretim yöntemlerini kullanmak, öğretmenler için ekstra çaba gerektirebilir.”

(K13): “Eşitsizlikleri azaltmak için daha fazla destek ve kaynak sağlamak için toplumdan gelen dirençlerle karşılaşabiliriz.”

Öğretmenlerin ifadeleri, fırsat eşitsizliğiyle mücadelede karşılaşılan zorlukları ve bu zorlukları aşma yolunda bazı önerileri yansıtmaktadır. Bu bilgiler, fırsat eşitsizliğini ele almak için politika yapımcıları, yöneticiler ve eğitimciler için önemli bir rehber olabilir. Öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak, okuldaki fırsat eşitsizliği ile mücadele etmenin önemli bir zorlukla karşılandığını görmekteyiz. Fırsat eşitsizliği genellikle belirgin olmayabilir ve öğrenci kaynaklarının yetersizliği gibi fiziksel faktörler, bu eşitsizlikleri artırabilir. Ayrıca, ailelerin öğrencilere sağladığı destekteki farklar da eşitsizlikleri derinleştirebilir. Eğitimciler, büyük sınıf grupları ve yeterli kaynak eksikliği gibi uygulama zorluklarıyla karşı karşıya kalabilirler. Ayrıca, politika değişiklikleri ve uzun vadeli planlar gerektiğinde bu sürecin zaman alabileceği belirtilmektedir. Eğitimde fırsat eşitsizliği ile mücadele etmek, bazen karşılaşılan zorluklara rağmen önemlidir. Bu zorlukları aşmak için çoklu paydaşlar arasında işbirliği, politika değişiklikleri ve ek kaynaklar gibi çeşitli çözümler önerilmektedir. Ancak, bu süreç bazen öğrencilerin avantajlarını kaybetmelerine neden olabilir ve dirençle karşılaşabilir. Eğitimde fırsat eşitsizliğini ele almak, öğretmenlerin, politika yapımcılarının ve toplumun katkısı gereken bir uzun vadeli çabadır.

Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak için öğretmenler olarak nasıl katkıda bulunabileceğinizi düşünüyorsunuz? Eğitim sistemindeki bu önemli konuda sizce öğretmenlerin rolü nedir?

Katılımcılara sorulan yarı yapılandırılmış görüşme ile “Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak için öğretmenler olarak nasıl katkıda bulunabileceğinizi düşünüyorsunuz? Eğitim sistemindeki bu önemli konuda sizce öğretmenlerin rolü nedir?” şeklinde bir soru yöneltilmiş olup katılımcıların sorulara verdiği yanıtlar kapsamında elde edilen doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için öğretmenlerin önemli bir rol oynadığı açıkça görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilere rehberlik etmek, desteklemek ve öğrencilerin farklı ihtiyaçlarına cevap vermek konusunda kilit bir rol oynamaktadır.

(K1) “Öğretmen olarak, her öğrencinin potansiyeline ulaşması için bireysel ihtiyaçlarına duyarlı olmalıyız. Öğrencilerin farklı öğrenme stilleri ve hızları vardır, bu yüzden onlara uygun öğrenme fırsatları sunmalıyız.”

(K2) “Eğitim materyallerini ve kaynakları çeşitlendirmeli ve erişilebilir kılmalıyız. Özellikle ekonomik olarak dezavantajlı öğrencilere destek sağlamalıyız.”

(K3) “Öğrencilerin aileleri ile işbirliği yapmalıyız. Ailelerin eğitim sürecine katılımı, öğrencilerin başarısını artırabilir.”

(K4) “Adil bir sınıf yönetimi ve değerlendirme sistemi oluşturmalıyız. Öğrenciler arasında ayrımcılık yapmadan, her öğrenciye eşit fırsatlar sunmalıyız.”

(K5) “Kültürel farklılıkları kutlamalı ve öğrenciler arasında hoşgörüyü teşvik etmeliyiz. Etnik ve dilsel çeşitlilikleri bir güç olarak görmeliyiz.”

(K6) “Mesleki gelişimimize yatırım yapmalıyız. Eğitimde fırsat eşitliği sağlama konusundaki en iyi uygulamaları öğrenmeli ve uygulamalıyız.”

(K7) “Eşitsizliklerin tespiti ve raporlanması için etkili bir veri toplama sistemi oluşturmalıyız. Bu, politika yapıcılarına rehberlik etmek için önemlidir.”

(K8) “Öğrencilere özgürlük ve sorumluluk vermelisiniz. Kendi öğrenmelerini yönlendirmelerine yardımcı olmalıyız.”

(K9) “Toplumsal adalet için sesimizi kullanmalıyız. Eşitsizliklerin giderilmesi için savunuculuk yapmalıyız.”

(K10) “Öğrencilerimizin yeteneklerini ve ilgi alanlarını keşfetmelerine yardımcı olmalıyız. Öğrencilerin ilgi duyduğu alanlarda fırsatlar sunmalıyız.”

(K11) “Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak, her öğrencinin hakkıdır ve bu konuda kararlılıkla çalışmalıyız.”

(K12) “Öğretmenler olarak, öğrencilerimizin potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için birlikte çalışmalıyız. Her öğrencinin başarısı bizim başarımızdır.”

(K13) “Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için öğrencilerimizi güçlendirmeliyiz. Özsayıgılarını artırarak, kendi hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmalıyız.”

Öğretmenler, eğitimde fırsat eşitliği sağlama konusunda etkili bir şekilde çalışmak için bu tür yaklaşımları benimseyerek, her öğrencinin potansiyeline ulaşmasına yardımcı olabilirler. Bu, toplumda daha adil ve eşitlikçi bir eğitim sistemi oluşturmak için kritik bir adımdır. Öğretmenlerin fırsat eşitliği konusundaki görüşleri, bu önemli konuya katkı sağlamak ve çözüm önerileri sunmak için olumlu bir yaklaşım sergilediklerini yansıtmaktadır. Öğretmenler, eğitimde fırsat eşitliğini desteklemek adına çeşitli önemli rolleri ve sorumlulukları olduğuna inanmaktadırlar. Bu roller arasında öğrenci ihtiyaçlarına duyarlı olma, öğrenci çeşitliliğini kutlama, ailelerle işbirliği yapma, adil bir değerlendirme sistemi oluşturma ve kültürel hoşgörüyü teşvik etme yer almaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarını kabul etmek ve onlara farklı öğrenme fırsatları sunmak için çaba harcamaya istekli görünmektedirler. Ayrıca, öğrencilerin ekonomik dezavantajlarına karşı duyarlılık gösterme ve bu öğrencilere ek destek sağlama konusundaki taahhütleri, eşitsizlikleri azaltma amacına işaret etmektedir. Öğretmenlerin önerileri arasında, mesleki gelişimlerine yatırım yapma, kültürel farklılıkları kutlama, eşitsizliklerin izlenmesi için etkili veri toplama sistemi oluşturma ve öğrencilere özgürlük ve sorumluluk verme yer almaktadır. Bu öneriler, eğitimde fırsat eşitliğine yönelik kararlılık ve çalışma isteğini yansıtmaktadır. Sonuç olarak, öğretmenlerin bu görüşleri, eğitimde fırsat eşitliği sağlama çabalarının birinci hattında olduklarını göstermektedir. Öğretmenler, öğrencilerin başarısını artırmak ve toplumsal adaleti teşvik etmek için önemli bir rol oynamaktadır. Bu, eğitimde fırsat eşitliği konusundaki çabaları desteklemek ve güçlendirmek için değerli bir kaynaktır.

SONUÇ

Öğretmenlerin görüşleri, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamanın ve eşitsizlikleri azaltmanın önemli yollarını vurgulamaktadır. Öneriler arasında ekonomik destek ve maddi kaynakların artırılması, rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi, eğitim materyallerine daha fazla erişim sağlama, ayrımcılık ve önyargı eğitimi verme, sınıf içi farklılaştırma stratejilerinin kullanılması, okul dışı etkinliklere erişimi artırma, ailelerle işbirliği yapma, sınav ve değerlendirme sistemlerinin gözden geçirilmesi, eğitim personeline çeşitlilik eğitimi verme bulunmaktadır. Bu öneriler, öğrenciler arasındaki eşitsizlikleri azaltmayı hedeflerken aynı zamanda eğitimde daha adil ve kapsayıcı bir ortam oluşturmayı amaçlamaktadır. Fırsat eşitliği sağlama konusundaki bu öneriler, eğitimde çeşitlilik ve eşitlik için kararlılık ve çaba göstermenin gerekliliğini yansıtmaktadır.

Öğretmenlerin görüşleri, eğitimde fırsat eşitsizliği ile mücadele sürecinin zorluklarını ve önemini vurgulamaktadır. Bu, eşitsizliğin karmaşıklığına ve çok yönlülüğüne işaret etmektedir. Eğitimde fırsat eşitsizliği, hem öğrencilerin hem de eğitimcilerin karşılaştığı bir dizi fiziksel, kaynakla ilgili ve uygulamaya dayalı zorlukları içermektedir. Bu zorluklar, öğrenciler arasındaki kaynak farklılıkları, büyük sınıfların yönetimi, yetersiz kaynaklar ve ailelerin öğrencilere sağladığı destekteki farklılıklar gibi çeşitli faktörlerden kaynaklanmaktadır. Bunlar, eşitsizlikleri artırabilir ve fırsat eşitsizliğiyle mücadeleyi zorlaştırabilir. Ayrıca, bu tür sorunların çözümü genellikle uzun vadeli planlamalar ve politika değişikliklerini gerektirir, bu da zaman alabilir. Ancak, öğretmenler ve diğer eğitim paydaşları, bu zorluklarla başa çıkmak ve eğitimde daha fazla fırsat eşitsizliği sağlamak için çeşitli çözümler önermektedirler. Bu çözümler arasında paydaşlar arası işbirliği, politika değişiklikleri, ek kaynaklar ve daha fazla destek sunma bulunmaktadır. Eğitimde fırsat eşitsizliğiyle mücadele, uzun vadeli bir taahhüt gerektiren bir süreçtir ve herkesin katkısı önemlidir. Bu özetle, eğitimde fırsat eşitsizliği, karmaşık ve çok boyutlu bir sorundur ve çözümünü için çeşitli zorluklarla karşılaşılır. Ancak, bu mücadele önemlidir ve uzun vadeli bir taahhüt gerektirir. Öğretmenler,

politika yapıcılar ve toplum, eşitsizlikleri azaltma amacıyla işbirliği yapmalı ve çeşitli çözümleri değerlendirmelidir. Bu, her öğrencinin eşit fırsatlara sahip olmasını sağlama hedefine ulaşmada kritik bir adımdır.

Bu öğretmen görüşleri, eğitimde fırsat eşitliği sağlama konusundaki kararlılığı ve sorumluluğu yansıtmaktadır. Öğretmenler, bu önemli konuya katkı sağlamak için farklı yaklaşımları benimsemeye hazır olduklarını ve çözüm önerileri sunmaya istekli olduklarını belirtmektedirler. Eğitimde fırsat eşitliği, birçok farklı faktörü içeren karmaşık bir konudur ve bu bağlamda öğretmenlerin rolü büyüktür. Öğretmenlerin öğrenci ihtiyaçlarına duyarlı olma ve öğrencilerin bireysel farklılıklarını kabul etme konusundaki taahhütleri, eşitsizlikleri azaltma amacını desteklemektedir. Ayrıca, ailelerle işbirliği yapma ve öğrencilerin ekonomik dezavantajlarını dikkate alma çabaları, toplumda daha adil bir eğitim sistemi oluşturma hedefine katkı sağlar. Bu, fırsat eşitliği sağlama çabalarının temel taşlarından biridir. Öğretmenlerin önerileri, sürekli mesleki gelişime yatırım yapma, kültürel hoşgörüyü teşvik etme ve eşitsizlikleri izlemek için veri toplama sistemi oluşturma konularında stratejiler içermektedir. Bu öneriler, eğitimde fırsat eşitliğini destekleme amacına yönelik pratik adımlar sunar. Sonuç olarak, öğretmenler, eğitimde fırsat eşitliği konusunda önemli bir role sahiptirler ve bu rolü etkili bir şekilde oynamaya hazır görünmektedirler. Onların kararlılığı, bu kritik konuda ilerleme kaydetmeye yardımcı olabilir ve toplumsal adaleti teşvik etme yolunda önemli bir adım olabilir.

- ✓ Öğretmenlere eğitimlerde, çeşitlilik ve kültürel farkındalık konularına daha fazla odaklanmaları için fırsatlar sunulabilir. Öğretmenler, öğrencilerin farklı ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilmek için çeşitli öğrenme stilleri, kültürel farklılıklar ve öğrenci arka planları konusunda daha iyi bilgi sahibi olmalıdır.
- ✓ Daha fazla sınıf içi farklılaştırma stratejileri benimsemek, her öğrencinin öğrenme hızına ve tarzına daha iyi uyum sağlayabilir. Öğretmenler, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını anlamak ve bu ihtiyaçlara uygun öğrenme deneyimleri sunmak için çaba harcamalıdır.
- ✓ Okullarda rehberlik hizmetlerinin daha fazla geliştirilmesi, öğrencilere kariyer danışmanlığı ve eğitim fırsatları konusunda daha fazla destek sağlama amacını taşımalıdır. Öğrencilere geleceklerini şekillendirme konusunda yol göstermek, fırsat eşitsizliğini azaltabilir.
- ✓ Ailelerle daha güçlü bir işbirliği sağlamak, öğrencilerin eğitiminde önemli bir rol oynayabilir. Ebeveynlerin eğitim sürecine katılımı ve destekleri, öğrencilerin başarısını artırabilir. Aynı zamanda, ekonomik açıdan dezavantajlı ailelere yönelik desteklerin artırılması da önemlidir.
- ✓ Dezavantajlı öğrencilere yönelik ekonomik destek ve kaynakların artırılması, ekonomik eşitsizliği azaltmaya yardımcı olabilir. Burslar, ücretsiz öğle yemekleri, kitap yardımları gibi uygulamalar öğrencilere daha fazla eşitlik sağlayabilir.
- ✓ Sınav ve değerlendirme sistemlerinin daha adil ve eşit bir şekilde uygulanması, öğrenciler arasındaki değerlendirmelerde adil bir denge sağlayabilir. Her öğrencinin gerçek potansiyelini yansıtan bir değerlendirme süreci, eşitlikçi bir eğitim deneyimi sunabilir.
- ✓ Eğitim materyallerine daha fazla erişim sağlama ve teknolojinin eğitimde kullanılması, öğrencilere daha fazla kaynak ve online öğrenme fırsatları sunarak eşitsizlikleri azaltmayı hedeflemektedir. Dijital eşitsizlik sorununu ele alarak, her öğrencinin teknolojik kaynaklara erişimini kolaylaştırabilir.
- ✓ Öğrencilere ayrımcılık ve önyargı eğitimi verme yaklaşımı, daha saygılı ve eşitlikçi bir okul ortamı oluşturmanın önemini yansıtmaktadır. Öğrencilere farklı kültürleri ve perspektifleri anlama ve değer verme becerileri kazandırmak, topluluk içinde daha fazla eşitlik ve hoşgörü sağlayabilir.
- ✓ Öğrencilere sanatsal, spor veya akademik etkinliklerde katılma şansı tanıyarak, öğrencilerin kendilerini keşfetmelerine yardımcı olabilir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirme fırsatlarını genişletir.
- ✓ Eğitim personeline çeşitlilik eğitimi verme, daha hoşgörülü bir eğitim ortamının oluşturulmasına yardımcı olabilir. Öğretmenlere çeşitlilik ve kültürel farklılıklar konusunda eğitim vermek, farklı arka planlara sahip öğrencilere daha iyi hizmet verme konusunda önemlidir.

KAYNAKÇA

Bernstein, B. (1971). On the classification and framing of educational knowledge. In M. F. D. Young (Eds.), *Knowledge and control: new directions for the sociology of education* (ss. 47–69). London: Routledge.

Chalam, K. S. (1990). Caste Reservations and Equality of Opportunity in Education. *Economic and Political Weekly*, 25(41), 2333-2339.

Coleman, J. (1968). The Concept of Equality of Educational Opportunity. *Harvard Educational Review*, 38(1), 7-22.

- Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], (2010). Eğitimde Fırsat Eşitsizliği: Türkiye Örneği. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Planlama Teşkilatı ve Dünya Bankası Refah ve Sosyal Politika Analitik Çalışma Programı. <http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/006.pdf>
- Ekiz, D.(2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gamoran, A., & Long, D. A. (2007). Equality of educational opportunity: a 40 year retrospective. In M. Teese, Richard; Lamb, Stephen; Duru-Bellat (Eds.), *International Studies in Educational Inequality, Theory and Policy* (pp. 23–47). Dordrecht: Springer.
- Glasser, W. (1992). The quality school curriculum. *The Phi Delta Kappan*, 73(9), 690–694
- Green, S. J. D. (1988). Is Equality of Opportunity a False Ideal for Society?. *The British Journal of Sociology*, 39(1), 1-27.
- Hansen, J. S., Chalk, R., & Ladd, H. F. (1999). *Equity and Adequacy in Education Finance: Issues and Perspectives*. Washington: National Academies
- Hanushek, E. A., & Wößmann, L. (2006). Does educational tracking affect performance and inequality? Differences-in-differences evidence across countries. *The Economic Journal*, 116(510), 63–76.
- Hutmacher, W. (2001). Introduction. In Hutmacher, W., Cochrane, D., Bottani, N. (Eds.), *Pursuit of Equity in Education Using International Indicators to Compare Equity Policies* (pp. 1-22). US: Kluwer Academic.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 62-80.
- Lynch, K., & Baker, J. (2005). Equality in education An equality of condition perspective. *Theory and Research in Education*, 3(2), 131-164.
- Mason, A. (2004). Equality of Opportunity and Differences in Social Circumstances. *The Philosophical Quarterly*, 54(216), 368-388.
- Rose, T. (2017). *Ortalamanın Sonu* (Çev: Tufan Göbekçin). İstanbul: Paloma
- Stegg, M. van der, & Webbink, D. (2009). The effect of early tracking on participation in higher education – No: 182. <http://ideas.repec.org/p/cpb/docmnt/182.html> adresinden temin edilmiştir.
- Tan, M. (1987). Eğitsel fırsat eşitliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20(1), 245-259
- Taş, U., & Yenilmez, F. (2008) Türkiye’de eğitimin kalkınma üzerindeki rolü ve eğitim yatırımlarının geri dönüş oranı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 155-186
- Westen, P. (1985). The Concept of Equal Opportunity. *Ethics*, 95(4), 837-850.
- Wiseman, A. W. (2010). *The impact of international achievement studies on national education policymaking*. Washington: Emerald Group.
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin.